

2017 1200

Seat No. MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - II
PAPER - IV

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

प्रथमः विभागः - गद्यम् ।		
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् । (केऽपि द्वे कृती कुरुत ।)	
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । द्वितीयं युवकं शान्तचेतसं दृष्ट्वा नागार्जुनेन पृष्टम् ।	१
(ii)	कः कं वदति ? राजा / महाराजः नागार्जुनं वदति ।	१
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । प्रथमः युवकः रुणस्य सेवां कृतवान् । - असत्यम् ।	१
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । 'कबड्डी' इति भारतीया वैयक्तिकी क्रीडा महाराष्ट्रराज्ये विशेषरूपेण लोकप्रियतां गता ।	१
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत । तुकाराममहाराजस्य अभङ्गवचनेषु कबड्डीक्रीडा हमामा, हुंबरी, हुतुतू इत्यादिभिः नामभिः निर्दिष्टा अस्ति ।	१
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । बङ्गदेशे 'चेडुगुडु' इति नाम्ना विख्यातैषा क्रीडा । - असत्यम् ।	१
२.	पृथक्करणम् ।	२

उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	समूहेतरपदं लिखत ।	१
१)	पाषाणः, अश्मा, ग्रावा, धरा । - धरा ।	
२)	श्रेयः, दक्षः, सतर्कः, अवहितचित्तः । - श्रेयः ।	
(ii)	मेलनं कुरुत ।	१
	विशेषणम् विशेष्यम्	
	अवहितचित्ता मधुरा	
	उपयोजनम् निषिद्धम्	
(iii)	गृहीत्वा, तोलयित्वा ।	१
२.	पृथक्करणम् ।	
	क्रमसंयोजनं कुरुत ।	२
(i)	माता ग्राहकाधिकारविषये कथयति ।	
(ii)	द्वितीयः शाकविक्रेता परिमाणानि ददाति ।	
(iii)	प्रथमशाकविक्रेता शाकं तोलयति ।	
(iv)	प्रथमशाकविक्रेता प्लास्टिकस्यूतं ददाति ।	
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।	
उ. २	अ) पद्यांशौ पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
१.	शब्दज्ञानम् ।	१
	पर्यायपदं मेलयत ।	
	अ ब	
i)	पाणिः हस्तः	
ii)	मृत्तिका मृद्	
१.	पृथक्करणम् । गुरुः शिष्यः	
	कुम्भकारः मूर्तिकारः मृत्तिका पाषाणः	
उ. २	ब) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् ।	
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१
	कालज्ञः, समयज्ञः, सदा वश्यः, न उद्धतः, अनुलोमः तथा च स्तब्धः वेतसः न अभ्येति।	

उ. २	क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)					
(i)	शस्त्रैर्हतास्तु रिपवो न हता भवन्ति प्रज्ञाहताश्च नितरां सुहता भवन्ति । शस्त्रं निहन्ति पुरुषस्य शरीरमेकम् प्रज्ञा कुलं च विभवं च यशश्च हन्ति ॥	२				
(ii)	शनेः शनेश्च भोक्तव्यं स्वयं वित्तमुपार्जितम् । रसायनमिव प्राज्ञैर्हेलया न कदाचन ॥	२				
उ. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत ।	२				
(i)	पञ्चैते गृहिणा पोष्या - इतरे च स्वशक्तितः ।					
(ii)	साम्नेव यत्र सिद्धिर्न - तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः ।					
(iii)	अतिथिर्बालकः पत्नी - जननी जनकस्तथा ।					
(iv)	पितं यदि शर्करया - शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन ।					
	तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।					
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत ।					
अ)	नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२				
	सप्तमी एकवचनम्	प्रथमा द्विवचनम्	षष्ठी बहुवचनम्			
नाम	नगर्याम्	नाम्नी	दिशाम्			
सर्वनाम	अस्याम्	ते	अस्माकम्			
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२				
	द्वितीयः	परोक्षः	वर्तमानकालः	प्रथमः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः
	भविष्यकालः	भूतकालः		भूतकालः		
	क्रेष्यति	शशाक	जायते	अभुनक्	तनुताम्	लङ्घयेत्
इ)	समासाः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२				
	कोष्ठकपूर्तिं कुरुत ।					
	समस्तपदम्	विग्रहः	समासनाम			
(i)	अश्वाधिरूढा	अश्वम् अधिरूढा ।	द्वितीया तत्पुरुष समास			
(ii)	अहर्निशम्	अहः च निशा च एतयोः समाहारः ।	समाहार द्वन्द्व समास			
(iii)	न्यायप्रासादः	न्यायाय प्रासादः ।	चतुर्थी तत्पुरुष समास			
(iv)	सुमार्गः	शोभनः मार्गः	कर्मधारय समास			
(v)	निर्गुणः	निर्गताः गुणाः यस्मात् सः ।	प्रादि बहुव्रीहि समास			
(vi)	काशीनगरम्	काशी नाम नगरम् ।	कर्मधारय समास			

<p>ई) उपपदविभक्तिः । उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) (i) तव समीपे परिमाणानि न सन्ति । (ii) बालकानां दुग्धमावश्यकम् । (iii) उचितं प्रायश्चित्तं विना पापान्मुक्तिरशक्या । (iv) नगरात् दूरं गत्वा सः मनः शान्तिमनुभवितुमैच्छत् । (v) शिक्षकस्य आदेशम् अनुसृत्य छात्राः व्यवहरन्ति । (vi) माता पुत्राय भोजनं यच्छति ।</p>		२
<p>उ) सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) (i) चिह्नाङ्कितान्येव = चिह्नाङ्कितानि + एव । (ii) काश्चिच्च = काश्चित् + च । (iii) प्रचलितोऽस्ति = प्रचलितः + अस्ति । (iv) विख्यातैषा = विख्याता + एषा । (v) पापधिरेव = पापधिः + एव । (vi) पुरीञ्च = पुरीम् + च ।</p>		२
<p>ऊ) सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) (i) मराठीभाषायां द्वे वचने । (ii) देवपूजायां षोडश उपचाराः । (iii) पञ्चमः पद्यपाठः अद्यैव पठितः अस्माभिः। (iv) चैत्रमासे नवम्यां तिथौ श्रीरामः अजायत। (v) अयं मे वयस्यः त्रिवारं विदेशं गतः । (vi) देवनाम दशवारम् उच्चार्य सर्वे उपविष्टाः।</p>	<p>चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।</p>	२
<p>उ.४ अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत । अ) वाक्यनिर्माणम् । कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत । (i) पत्रवाहकेन पत्रम् आनीतम् । (ii) त्वया/तया अस्माभिः भोजनं खादितम् । (iii) त्वया/तया अस्माभिः पुष्पाणि क्रीतानि। (iv) त्वया/तया अस्माभिः श्लोकः लिखितः ।</p>		४
<p>आ) परिच्छेदपूर्तिः । मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत । वर्षाकाले कज्जलवर्णैः मेघैः वारंवारं व्याप्तं भवति गगनम् । ग्रीष्मे तप्ता वसुधा जलधाराभिः शाम्यति। महता वेगेन प्रवहन्ति नद्यो नदाश्च। वर्षासमये जलवर्षणे सञ्जीवितानि सस्यानि प्ररोहन्ति । सर्वा भूमिः सस्यशामला सञ्जायते। वर्षाकालः खलु न केवलं कृषीवलानाम् अपि तु सर्वस्य जगतः जीवितम् । सलिलं विना न कदापि सस्यं तिष्ठेत् । लोकोऽपि नैव तिष्ठेत् सस्यं विना । यद्यपि वसन्तः ऋतुराजः इति प्रख्यातः, तथापि वर्षाकाले स्थिताः सकलस्य भुवनस्य प्राणाः ।</p>	<p>** ** * * * * *</p>	४